

## บทที่ 5

### สรุปและอภิปรายผล

การศึกษาในงานวิจัยชิ้นนี้จะทำการศึกษาถึงกำไรสุทธิเพื่อเสียดำเนินงานของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่มของอสังหาริมทรัพย์และกลุ่มธุรกิจก่อสร้าง ว่าภายหลังจากที่มีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 394 ว่าด้วยการลดอัตราภาษีเงินได้สำหรับธุรกิจที่มีทุนจดทะเบียนไม่เกินห้าล้านบาทในหรือหลังรอบบัญชี 2545 แล้วกิจการมีกำไรสุทธิเพื่อเสียดำเนินงานเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยสืบเนื่องจากการตกแต่งงบการเงินหรือตัวเลขทางบัญชีสำหรับบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนั้นมีมูลเหตุจูงใจเพื่อที่จะประหยัดต้นทุนทางด้านภาษี กล่าวคือ กิจการต้องการเสียดำเนินงานในจำนวนที่น้อย เนื่องจากผลการดำเนินงานของกิจการไม่มีผลต่อการลงทุนของนักลงทุน กิจการจึงไม่จำเป็นต้องสร้างผลการดำเนินงานเพื่อจูงใจนักลงทุน ดังนั้นการประหยัดภาษีถือเป็นมูลเหตุจูงใจหลักในการตกแต่งงบการเงิน อีกทั้งหน่วยงานกำกับดูแลของบริษัทเหล่านี้มีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนบริษัท ที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า จึงเป็นการยากที่จะตรวจสอบและกำกับดูแล

ในการศึกษาผู้วิจัยใช้ข้อมูลงบการเงินจากฐานข้อมูลของกรมพัฒนาธุรกิจการค้าผ่านระบบ BOL ซึ่งได้คัดเลือกบริษัทนิติบุคคลในกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และธุรกิจก่อสร้างที่ได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เปรียบเทียบกันระหว่างรอบบัญชี 2544 และรอบบัญชี 2545 ซึ่งในรอบบัญชี 2544 กิจการยังไม่ได้ได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล แต่ในรอบบัญชี 2545 กิจการได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล โดยจะทำการศึกษาถึงกำไรสุทธิเพื่อเสียดำเนินงานของกิจการเปรียบเทียบกันระหว่าง รอบบัญชี 2544 และ 2545 เนื่องจากกำไรสุทธิเป็นปัจจัยสำคัญในการเสียดำเนินงานได้นิติบุคคลของธุรกิจ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่เลือกขึ้นมาทดสอบโดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้น (Multi-Stage Random Sampling) จำนวน 100 ราย โดยแบ่งเป็นกลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ จำนวน 33 ราย และกลุ่มธุรกิจก่อสร้าง จำนวน 77 ราย โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยของสองประชากรแบบจับคู่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากการประมวลผลจากกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยเลือกมาทำการศึกษา สามารถสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละกลุ่มธุรกิจได้ดังนี้

### กลุ่มธุรกิจอสังหาริมทรัพย์

ถ้าเปรียบเทียบเฉพาะตัวเลขกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษี จะเห็นได้ว่ากิจการในกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ในปี 2544 จะมีผลขาดทุนรวม 18,088 พันล้านบาท หลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้วกิจการมีผลการดำเนินงานดีขึ้น กล่าวคือกิจการมีผลขาดทุนรวมลดลงเหลือ 6,449 พันล้านบาท หรือคิดเป็น ร้อยละ 67 นั่นเป็นสัญญาณหนึ่งที่สอดคล้องกับสมมติฐานว่าหลังจากมีการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้วกิจการจะมีกำไรสุทธิหรือมีผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นเนื่องจาก มีอัตราภาษีที่น้อยลงมาช่วยลดทอนต้นทุนทางภาษีได้

แต่เมื่อนำเข้าไปประมวลผลโดยแยกเฉพาะกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ ในโปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติวิจัย Paired Sample t – Test ปรากฏว่าค่าของการยอมรับเท่ากับ 0.1840 ซึ่งเป็นค่าที่ไม่ยอมรับทางสถิติ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องจากว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่นำเข้าไปประมวลผลมีจำนวนน้อยเกินไป ซึ่งขัดแย้งกับตัวเลขผลการดำเนินงานของธุรกิจกลุ่มนี้ที่กล่าวไว้ข้างต้น เนื่องจากว่าผลการดำเนินงานของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ภายหลังการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล มีผลขาดทุนน้อยลงหรือมีผลการดำเนินงานดีขึ้น เกินครึ่งหนึ่งคือ ร้อยละ 67 นั้นแสดงให้เห็นว่าเมื่ออัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงกิจการจะพยายามสร้างกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีให้น้อยลงเพื่อที่จะประหยัดต้นทุนทางด้านภาษี แต่เมื่ออัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลดต่ำลง กิจการก็ไม่มี ความจำเป็นจะต้องสร้างกำไรสุทธิให้ต่ำลง กิจการก็จะเสียภาษีในจำนวนที่เท่าเดิม หรือใกล้เคียงกับของเดิมในระดับที่ผู้บริหารกิจการนั้นยอมรับได้ เนื่องจากมีอัตราภาษีมาช่วยทอนค่าใช้จ่ายทางด้านภาษีเงินได้นิติบุคคลนั่นเอง

### กลุ่มธุรกิจก่อสร้าง

เมื่อทำการเปรียบเทียบกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีจากธุรกิจกลุ่มนี้พบว่า ในปี 2544 (ก่อนการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล) กิจการมีกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษี จำนวน 33,204 พันล้านบาท แต่ในปี 2545 (ปีที่มีการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล) กิจการมีกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเพิ่มขึ้นจำนวน 44,474 พันล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 33.94 กล่าวคือกิจการมีกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีสูงขึ้นเกินกว่าครึ่งหนึ่งหลังจากที่มีการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลกิจการมีกำไรสุทธิที่มากขึ้น เนื่องจากกิจการไม่มีความจำเป็นจะต้องตกแต่งตัวเลขให้กำไรน้อยลงเพื่อประหยัดต้นทุนทางด้านภาษีเงินได้ เพราะกิจการมีอัตราภาษีมาช่วยในการทำให้อะไรเสียภาษีน้อยลง

เมื่อนำข้อมูลเข้าไปประมวลผลในโปรแกรม SPSS โดยใช้สถิติวิจัย Paired Sample t – Test ปรากฏว่าค่าของการยอมรับเท่ากับ 0.0050 ซึ่งเป็นค่าที่ยอมรับทางสถิติ นั่นแสดงให้เห็นว่า

ภายหลังจากที่มีการประกาศอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลกิจการมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีที่สูงขึ้น นั้นแสดงให้เห็นว่าเมื่ออัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลสูงกิจการจะพยายามสร้างกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีให้น้อยลงเพื่อที่จะประหยัดต้นทุนทางด้านภาษี แต่เมื่ออัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลลดลง กิจการก็ไม่ต้องสร้างกำไรสุทธิให้ต่ำลง กิจการก็จะเสียภาษีในจำนวนที่เท่าเดิม หรือใกล้เคียงกับของเดิม เนื่องจากมีอัตราภาษีมาช่วยทอนค่าใช้จ่ายทางด้านภาษีเงินได้นิติบุคคลนั่นเอง

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าหลังจากที่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับที่ 394 ว่าด้วยการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล แล้วพบว่า ในรอบบัญชีที่มีการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลกิจการมีผลการดำเนินงานหรือกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีสูงขึ้นมากกว่าปีที่ไม่มีมีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล เนื่องจากมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งงบการเงินของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แตกต่างกับบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ เนื่องจากว่าข้อมูลทางการเงินของบริษัทในตลาดหลักทรัพย์ไม่ถูกเผยแพร่อย่างแพร่หลาย และส่วนใหญ่ไม่มีผลต่อการตัดสินใจของนักลงทุน อีกทั้งหน่วยงานกำกับดูแลมีไม่มากนักเมื่อเทียบกับจำนวนบริษัทที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์ทั้งหมด จึงทำให้การดูแลหรือกำกับดูแลยังไม่ทั่วถึง และผู้สอบบัญชีของบริษัทกลุ่มนี้ก็ไม่ได้กำหนดคุณสมบัติเหมือนกับผู้สอบบัญชีในตลาดหลักทรัพย์ ดังนั้นอาจทำให้ผู้สอบบัญชีละเอียดหรือตรวจสอบไม่พบข้อผิดพลาดเนื่องจากจำนวนของบริษัทในกลุ่มนี้มีมาก เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้การตระหนักถึงการทำงานการเงินให้ถูกต้องนั้นจึงมีน้อยเพราะส่วนใหญ่จะเป็นไปตามความต้องการของฝ่ายบริหาร และเมื่อจบการเงินไม่ได้จูงใจนักลงทุนแล้ว แรงจูงใจของการทำงานการเงินของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์จึงอยู่ที่การประหยัดต้นทุนทางด้านภาษีเงินได้นิติบุคคล แล้วภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นตัวเลขที่ผูกติดอยู่กับกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษี กล่าวคือ เมื่อมีกำไรมาก กิจการก็จะเสียภาษีมากตามไปด้วย ดังนั้นการประหยัดต้นทุนทางด้านภาษีได้โดยตรงก็คือการสร้างรายได้ให้น้อยลง หรือค่าใช้จ่ายให้มากขึ้น เพื่อทำให้กำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีน้อยลงเพื่อที่จะได้เสียภาษีน้อยลง แต่เมื่อมีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้ว กิจการก็ไม่ต้องสร้างกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีให้น้อยลงเนื่องจากกิจการสามารถใช้อัตราภาษีเงินได้มาช่วยลดทอนค่าภาษีเงินได้ที่กิจการต้องจ่ายให้น้อยลงได้ จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่า หลังจากการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้ว กิจการมีกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีที่สูงขึ้น ดังนั้นอาจเป็นไปได้ว่ากิจการจะตกแต่งงบการเงินน้อยลงเนื่องจากมีอัตราภาษีมาช่วยลดทอนต้นทุนทางภาษีดังกล่าวได้ เพราะผลการดำเนินงานของกิจการสูงขึ้น กำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีสูงขึ้น

## ผลการวิจัยเพิ่มเติม

สืบเนื่องจากการที่กำไรสุทธิสูงขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบเพิ่มเติมในระดับรายการ (Transaction) เนื่องจากการที่กำไรสุทธิสูงขึ้นนั้นเกิดจากการสาเหตุ 2 ประการคือ การเพิ่มขึ้นของรายได้ และการลดลงของค่าใช้จ่าย

จากการศึกษารายได้รวมและค่าใช้จ่ายรวม หลังจากมีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลพบว่า ทั้งกลุ่มอสังหาริมทรัพย์ และกลุ่มธุรกิจก่อสร้างมีรายได้ที่สูงขึ้นในปีที่มีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลอย่างมีนัยสำคัญ คือสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 33.86 แต่ในส่วนของค่าใช้จ่ายรวมนั้นไม่ลดลง ยังคงเพิ่มขึ้นภายหลังจากที่มีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล คือสูงขึ้นคิดเป็นร้อยละ 24.76 ซึ่งจะสังเกตได้ว่าค่าใช้จ่ายถึงแม้ว่าจะไม่ลดลง แต่ก็ไม่เพิ่มสูงขึ้นมากเท่ากับรายได้รวม

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าการที่กำไรสุทธิของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างเพิ่มขึ้น อาจเป็นเพราะกิจการมีรายได้ที่มากขึ้น มากกว่าที่จะไปลดค่าใช้จ่าย เนื่องจากอาจเป็นไปได้ ที่การตกแต่งตัวเลขในงบการเงินของบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจะตกแต่งโดยการลดรายได้เพื่อที่จะทำให้กำไรสุทธิน้อยลง โดยเฉพาะการตกแต่งงบการเงินผ่านทางรายได้จะทำให้ได้ง่ายกว่าการตกแต่งผ่านค่าใช้จ่าย เนื่องจากควรลดรายได้โดยควรไม่รับรู้รายได้ให้ครบถ้วนตามรายการค้าที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดในการลดทอนผลกำไร และเป็นการยากที่จะตรวจสอบพบโดยหน่วยงานกำกับดูแล เนื่องจากว่า กิจการมักจะหลีกเลี่ยงการรับรู้รายได้ทั้งระบบ ตั้งแต่ต้นจนสิ้นสุดรายการค้า ดังนั้นเมื่อมีการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลกิจการก็จะตกแต่งงบการเงินผ่านรายได้ลดลง จึงทำให้รายได้ของกิจการเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่ในส่วนของค่าใช้จ่ายนั้นที่ไม่ลดลงอาจเป็นเพราะว่ากิจการอาจจะไม่ตกแต่งงบการเงินผ่านค่าใช้จ่ายซึ่งค่อนข้างทำได้ยาก เนื่องจากเอกสารในการบันทึกบัญชีค่าใช้จ่ายจะเป็นเอกสารที่ออกจากบุคคลภายนอก กิจการจึงถูกจำกัดในการสร้างรายการค่าใช้จ่ายให้น้อยลง แต่อาจจะทำได้ในกรณีที่เป็นค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ดุลยพินิจ อย่างเช่นการตีราคาสินทรัพย์ การตั้งค่าเผื่อนี้สงสัยจะสูญเสีย การคิดค่าเสื่อมราคา หรือ การตีราคาสินค้าคงเหลือเป็นต้น

จากการทดสอบผลการดำเนินงานของธุรกิจจากการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่เลือกเฉพาะกิจการที่กำไรเท่านั้น โดยเลือกจากทั้งกลุ่มให้เหลือเพียง 100 บริษัท แล้วศึกษาผลการดำเนินงานก่อนที่จะมีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลเปรียบเทียบกับหลังจากที่มีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ปรากฏว่าผลการดำเนินงานภายหลังจากการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าก่อนการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งผลการทดสอบสอดคล้องกับสมมติฐาน

จากการที่กำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีของธุรกิจภายหลังการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลแล้วมีจำนวนที่สูงกว่าก่อนการปรับลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ซึ่งเป็นไปตามข้อสมมติฐานที่ผู้วิจัยคาดหวังไว้ อาจเนื่องมาจาก เมื่อภาครัฐมีการประกาศลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคลนั้น จะทำให้กิจการประหยัดต้นทุนทางด้านภาษีได้ตามกฎหมาย โดยไม่จำเป็นต้องตกแต่งตัวเลขให้กำไรต่ำ เพื่อที่จะเสียภาษีต่ำ เพราะภาษีเงินได้นิติบุคคลจะลดลงตามกฎหมายอยู่แล้ว ถึงแม้ว่ากิจการจะมีกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเพิ่มสูงขึ้นแต่กิจการก็ไม่ได้เสียภาษีสูงขึ้นมากนัก เพราะมีอัตราภาษีที่ลดลงมาช่วยลดทอนภาระภาษีของกิจการได้ถูกต้องตามกฎหมาย

ในประเทศไทยผู้ประกอบการที่เป็นธุรกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม นั้นมีจำนวนมาก เมื่อเทียบกับหน่วยงานที่ทำหน้าที่กำกับดูแล อีกทั้งการจัดเก็บภาษีในประเทศไทยจะใช้วิธีการประเมินโดยเจ้าหน้าที่กรมสรรพากร จึงทำให้ผู้ประกอบการกลุ่มนี้ขาดความสนใจในตัวเลขของผลการดำเนินงาน จึงมักทำบัญชีไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชี และเมื่อทำบัญชีไม่สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชี ผู้ประกอบการเหล่านี้ก็จะจ้างผู้สอบบัญชีที่ไม่มีคุณภาพหรือผู้สอบบัญชีที่คิดค่าธรรมเนียมต่ำ เพียงเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดในกฎหมายในการยื่นเสนองบการเงินและแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีประจำปี ดังนั้นข้อมูลทางการเงินการบัญชีจึงไม่เป็นตัวแทนในการตัดสินใจทางธุรกิจ จึงเป็นผลให้กิจการพยายามที่จะตกแต่งตัวเลขเพื่อประหยัดต้นทุนทางด้านภาษี กรมพัฒนาธุรกิจการค้าซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบในการกำกับดูแลและรับงบการเงินของนิติบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีบุคลากรน้อยเมื่อเทียบกับจำนวนนิติบุคคล อีกทั้งยังไม่มีมาตรการที่เข้มงวดในการผลักดันให้นิติบุคคลดังกล่าว จัดทำบัญชีให้ถูกต้อง มีข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีบางประการ ซึ่งกำหนดให้เฉพาะบริษัทมหาชนเท่านั้นที่ต้องปฏิบัติตาม แต่ไม่มีผลบังคับใช้กับบริษัทจำกัด เช่น การเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน เนื่องจากการเปิดเผยข้อมูลทางการเงินนั้นจะต้องมีต้นทุนในการจัดทำและการเปิดเผย ย่อมส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจขนาดเล็ก

### ข้อจำกัดในการนำผลงานวิจัยไปใช้

เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้จะเป็นการศึกษาเฉพาะกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นกิจการที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งมูลเหตุจูงใจในการตกแต่งตัวเลขทางบัญชี สำหรับธุรกิจ 2 กลุ่มนี้แตกต่างกัน ดังนั้นผลการวิจัยอาจไม่ใช่ตัวแทนที่ดี ในการนำไปใช้กับบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เนื่องจากในรอบระยะเวลาบัญชี 2545 เป็นปีที่สภาวะเศรษฐกิจด้านธุรกิจอสังหาริมทรัพย์นั้นอยู่ในช่วงฟื้นตัว ผู้วิจัยจึงต้องนำอัตราการเจริญเติบโตของกลุ่มธุรกิจเดียวกัน แต่เป็นกลุ่มที่อยู่ใน

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มาลดทอนกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเพื่อให้เป็นฐานเดียวกับรอบบัญชี 2544 ดังนั้นการนำอัตราการเจริญเติบโตของกลุ่มธุรกิจดังกล่าวอาจให้ความคาดเคลื่อนเนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นกลุ่มที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย แต่ที่ต้องเลือกใช้ข้อมูลในตลาดหลักทรัพย์เป็นตัวแทนเนื่องจากเป็นข้อมูลที่เปิดเผยต่อสาธารณชน

### ข้อเสนอแนะงานวิจัย

#### ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ในการศึกษากครั้งนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มอสังหาริมทรัพย์และก่อสร้างที่จดทะเบียนกับกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ซึ่งเป็นกิจการที่อยู่นอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษากลุ่มอื่น ๆ เพื่อศึกษาถึงผลการดำเนินงานว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกันหรือไม่

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะการปรับลดอัตราภาษีครั้งที่ 1 ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 394 บังคับใช้ในปี 2545 การศึกษากครั้งต่อไปควรศึกษาการปรับลดอัตราภาษีครั้งที่ 2 ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 431 ซึ่งบังคับใช้ในปี 2547 ว่าสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้หรือไม่อย่างไร

ควรทำการศึกษากลุ่มบริษัทที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยเฉพาะบริษัทที่ได้รับสิทธิประโยชน์ในการลดอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล และขยายไปยังกลุ่มอื่นๆ เพื่อศึกษาว่ามีผลการดำเนินงานแตกต่างกันหรือไม่

การศึกษากครั้งนี้จะเปรียบเทียบเฉพาะกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษี รายได้รวม และค่าใช้จ่ายรวม เท่านั้น ซึ่งถ้าจะให้งานวิจัยน่าเชื่อถือและศึกษาในเชิงลึกควรศึกษาถึงลักษณะในการตกแต่งบัญชีในระดับรายการ ว่าในระดับรายการมีการตกแต่งงบการเงินหรือไม่ อย่างไร

ศึกษาคุณภาพของผู้สอบบัญชีในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน แต่ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และบริษัทนอกตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย